

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació

X CONCURS DE RELATS CURTS

“Me'n contes un de ciència?”

- ESCRITS PREMIATS -

RELATS BREUS

X Concurs de relats curts
"Me'n contes un de ciència"?

28a Setmana de la Ciència

SC 23
Setmana de la Ciència

Amb el suport de:

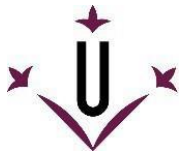
Universitat de Lleida
Vicerectorat de Recerca
i Transferència

Universitat de Lleida
Vicerectorat de Cultura
i Extensió Universitària

Conselh
Generau
d'Aran

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació

Coordinació i edició:

Marisol Font Solans

Autoria dels relats:

Clàudia Viladrich Cirés

Tuixent Farré de la Torre

Clàudia Mateu Graells

Xanna Rojas Sánchez

Sergi Rebull Vila

Iona Pujol Solé

Daniel Lizarte Gómez

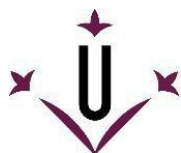
Maria Cholbi Cruaïes

Gala Padró Ros

Inés Losada Castillo

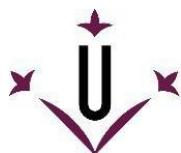
DOI 10.21001/x.concurs.relats.curts.2024

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
Relats guanyadors en la categoria d'educació primària	7
TOT EL QUE M'HA ENSENYAT LA LLUNA.....	8
EL DESCOBRIMENT DEL JOAN	11
HAY QUE EJERCITAR SI NO QUEREMOS OLVIDAR	13
LA VIDA EN LA LUNA	16
Relats guanyadors en la categoria d'educació secundària.....	18
L'HERÈNCIA DE JENNER, una lliçó viva en aquests temps	19
LA REYSA I LES ESTRELLES	24
LA HISTORIA DE MI VIDA (por paca la vaca)	29
LA TAZA DE PAYNE	31
ERA INVESTIGACION SOLARA	34
CECILIA PAYNE-GAPOSCHKIN E ES COMENTARIS	39

INTRODUCCIÓ

La present obra pretén recollir els relats guanyadors en el **X Concurs de Relats Curts: “Me’n contes un de ciència?”** que s'emmarca en la celebració de la [28a Setmana de la Ciència](#), de la qual la [Universitat de Lleida](#) és membre col·laborador a través de l'[Institut de Ciències de l'Educació](#).

Aquest concurs de relats té com a objectius:

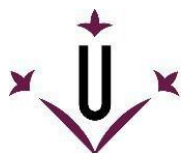
- Remarcar la necessitat del bon ús de la llengua en totes les àrees del currículum i concretament se centra en l'àmbit científic.
- Visibilitzar el paper de la dona en la ciència. En aquest sentit, en la present edició hem convidat l'Anna Casanovas Llorens, degana i professora de la Facultat de Medicina de la Universitat de Lleida i investigadora en el Grup de Patologia Neuromuscular Experimental, de l'Institut de Recerca Biomèdica de Lleida (IRB Lleida).

Hi participen nens i nenes, nois i noies que cursen el cicle superior d'educació primària i el segon cicle de l'ESO en un centre de les terres de Lleida i l'Anoia.

Els temes proposats en aquesta edició en la categoria d'educació primària són:

- a) **Trinomi fantàstic sobre la commemoració de l'any Joan Oró**, amb aquests tres termes: Joan Oró, Lluna i vida.
- b) **Trinomi fantàstic sobre el desenvolupament sostenible**, amb aquests tres termes: neurona, anatomia i Anna Casanovas Llorens.

En la categoria d'educació secundària, la temàtica gira a l'entorn dels temes escollits de l'edició d'enguany de la Setmana de la Ciència: la **commemoració de l'any Joan Oró**; els [cent anys de la visita a Barcelona d'Albert Einstein](#), físic, autor de la teoria de la relativitat; la [Cecilia Payne](#), astrònoma, que va demostrar que el Sol està compost de gas hidrogen i heli; els dos-cents anys de la mort

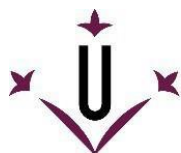
d'[Edward Jenner](#), descobridor de la vacuna de la verola; els cent anys del descobriment de l'[efecte Compton](#) (Arthur Compton, físic, 1923); l'Any Internacional del [Mill](#), a proposta de la UNESCO, i la [Reysa Bernson](#), astrònoma que l'any 1923 va fundar l'Association Astronomique du Nord.

El jurat, encarregat d'avaluar els relats, la qualitat de les obres, l'originalitat i l'enfocament científic, està compost per:

- Com a presidenta, la vicerectora d'Estudiants i Ocupabilitat, **Montserrat Rué Monné**. Professora del Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques de la UdL.
- Com a secretària i cap de l'organització del concurs, la membre de l'ICE de la UdL, **Marisol Font Solans**. Mestra especialista en Matemàtiques i Ciències de primària.
- **Anna Casanovas Llorens**. Degana i professora de la Facultat de Medicina de la UdL i investigadora en el Grup de Patologia Neuromuscular Experimental, de l'IRB Lleida.
- **Meritxell Morera Toldrà**. Mestra d'educació primària de l'escola el Vilot de la ZER Ponent.
- **Eduard Roure Blàvia**. Professor de llengua catalana i literatura de l'Institut Manuel de Montsuar.
- **Jordi Suïls Subirà**. Professor del Departament de Filologia i Comunicació de la UdL.
- **Neus Vila Rubio**. Professora de Filologia Hispànica de la UdL.
- **Daniel Villalba Mata**. Professor del Departament de Ciència Animal de la UdL.
- **Xavier Carrera Farran**. Professor de la Facultat d'Educació Psicologia i Treball Social i director de l'Institut de Ciències de l'Educació, en funció de convidat, amb veu i sense vot.

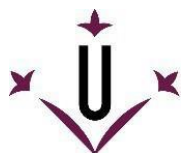
En la present edició del Concurs, hi han participat **17 centres educatius** i han optat als premis un total de **79 relats**, dels quals, 49 han estat escrits en llengua catalana, 26 en llengua castellana i 4 en llengua aranesa.

Els premis es van lliurar durant l'acte de cloenda de la 28a Setmana de la Ciència a la Universitat de Lleida, el dia 1 de febrer de 2024.

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació

Relats guanyadors en la categoria d'educació primària

TOT EL QUE M'HA ENSENYAT LA LLUNA

Primer premi de la categoria d'educació primària en llengua catalana

Autora: CLÀUDIA VILADRICH CIRÉS

Col·legi Episcopal

Lleida

A la ciutat de Lleida hi vivia un petit marrec, el **Joan Oró**, a qui des de ben jove li cridaven molt l'atenció totes les coses relacionades amb l'espai, l'univers i el més enllà. Mostrava molta curiositat per saber quin era l'origen de la vida, així que cada nit abans d'anar a dormir treia el seu gran telescopi d'un racó de l'habitació i sortia al balcó a observar l'immens univers que l'envoltava. Era tan gran la seva afició, que s'hi podia passar hores i hores contemplant les estrelles, el cel, els planetes, la **Lluna** i qualsevol astre que intuís. Era tanta l'estona que estava immers en el seu món, que moltes vegades se li ajuntava la nit amb el dia.

Un dia, passejant per la seva ciutat, va veure en l'aparador d'una llibreria un títol que li va cridar molt l'atenció. Va suplicar als seus pares que l'hi comprassin i, després de molt insistir, finalment se'l va fer seu. Tan bon punt va arribar a casa, va tancar-se a l'habitació i es va posar a llegir i a llegir i, sense adonar-se'n, estava immers en el magnífic món de la creació de l'univers. Era tant el seu

interès i curiositat per aquell llibre que aquella tarda no va sortir de l'habitació fins que no va haver llegit l'última paraula. Més tard, mentre sopava, el seu cap no parava de donar-li voltes i en acabar, i seguint amb la tradició de cada nit, va tornar a treure el seu gran telescopi, disposat a observar l'immens univers. Aquella nit, però, era diferent, especial, i és que el seu cap estava ple de moltes més curiositats i preguntes, totes sorgides de la lectura que havia estat fent al llarg de tota la tarda. Va estar tota la setmana observant l'extens i fosc cel, il·luminat només pels petits estels i la gran Lluna, una Lluna que el neguitejava força.

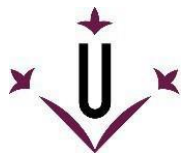
—I si resulta que a la Lluna també hi ha **vida**? —es va preguntar un dia, de sobte—. Com pot ser que un dia sigui gran i l'altre petita, que un dia miri cap a la dreta i al cap d'uns quants dies miri cap a l'esquerra? I si hi ha algú que l'està construint dia rere dia? Potser, més que haver-hi vida... La Lluna té vida pròpia!?

I així es va passar dies i setmanes, fent-se preguntes i més preguntes, totes relacionades amb aquell magnífic satèl·lit que cada dia el tenia més i més encuriolit.

Un dia, però, va veure sortir el Sol, i va ser llavors quan va veure que s'havia passat i que ara els pares el renyarien, ja que tenia classe i no havia anat a dormir. Encara no havia desmuntat la paradeta de cada dia quan els pares van entrar a l'habitació.

—Joan, t'has sobrepassat, això no pot ser! És imperdonable que no hagis dormit en tota la nit, i això no és propi d'un nen de la teva edat —va dir-li la seva mare, enfadada.

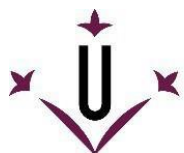
En aquell moment, davant de les paraules dels seus pares es va entristir, reconeixia que el que havia fet no estava gens bé i en pocs segons es va anar fent petit i més petit, minúscul i amb ganes de passar desapercebut. Aquella il·lusió, entusiasme i grandesa que deu minuts abans l'acompanyaven havien desaparegut en un obrir i tancar d'ulls. Assegut al llit, reflexionava tot encongit

amb el que havia passat i de sobte...

—Ja ho tinc! —va exclamar tot eufòric—. Com pot ser que no ho hagi vist abans! La Lluna té vida pròpia, clar que sí! Quan es veu gran, rodona i tota il·luminada és perquè està contenta i pletòrica i vol que tothom ho sapiguem; en canvi, quan es fa petita, estreta i apagada és perquè està trista i vol passar desapercebuda, igual que m'ha passat avui a mi.

Amb aquesta *troballa* el Joan va calmar els seus primers grans neguits relacionats amb la Lluna. Amb el pas del temps, evidentment, va descobrir el veritable motiu pel qual la Lluna canviava de forma i de mida. Tot i així, el seu *descobriment* no va quedar en va, sinó que va resultar un gran aprenentatge personal: davant dels problemes, un no es pot fer petit, ni s'ha d'amagar, sinó que ha de créixer i fer-se gran afrontant-los el millor possible.

EL DESCOBRIMENT DEL JOAN

Segon premi de la categoria d'educació primària en llengua catalana

Autora: TUIXENT FARRÉ DE LA TORRE

Escola Teresa Bergadà

Alguaire

Fa molts anys un nen que es deia Joan Oró va néixer a Lleida, en una família de flequers molt treballadors.

La seva mare li donava dinerets per anar al cinema els divendres, però ell no hi anava sinó que s'ho gastava tot al quiosc del senyor Magí.

Com cada divendres, va tornar al quiosc. Aquell dia es va quedar impressionat amb la revista *La Lluna*: a la coberta apareixia una gran imatge d'una gran lluna. La va agafar ràpidament i cap a caixa a pagar.

El Joan va arribar a casa amb el seu tresor amb moltes ganes d'estudiar tot el que hi deia a la revista.

—Aquest cap de setmana anirem a un càmping tota la família! —va dir un dia la mare del Joan.

El primer que va preguntar el Joan va ser si es veuria la Lluna.

—I tant, Joan! I per això ens emportarem aquest telescopi! —li va respondre el seu pare. El Joan es va ficar supercontent.

Quan va arribar el dia, el Joan va treure el telescopi, era fosc; els seus pares ja estaven dormint i podia mirar pel telescopi a soles. Ell i l'univers.

— Ah! Un meteorit petit —va exclamar el Joan.

De sobte, va caure molt a prop d'on estava i ell va anar corrent. En aquell moment va sortir una cosa amb vida... un caragol lila!

El Joan va tornar a mirar la Lluna per veure què hi havia, i va sentir... pum, pim, fluummm!

Un extraterrestre lila amb orelles blaves i ulls grans se'l mirava de prop. Era de mida petita i aparentment feia cara de ser bo.

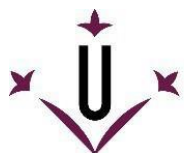
Portava més caragols liles. Per a ell eren les seves mascotes. La seva roba era raríssima. Llarga i feta de fulles estranyes.

—Entens la nostra vida a la Terra? Saps l'origen de la vida? Som semblants? —li va preguntar el Joan molt emocionat.

—Blu, bla, grr, grru! —li va respondre l'extraterrestre.

A la revista *La Lluna*, que sempre portava a sobre, hi apareixien unes paraules amb "idioma marcià" i ho va voler intentar amb el seu nou "amic". Va llegir les paraules de la revista i va semblar que alguna cosa havia entès. Es van començar a comunicar i semblava que anaven bé.

Des d'aquell dia, el Joan va fer un nou amic, en Flugí. Gràcies a la revista *La Lluna* es van començar a entendre. Després de marxar del càmping el Joan li va explicar on vivia i es van anar veient al llarg de la seva vida. Va ser el seu amic secret amb qui va arribar a compartir tot el que anava aprenent i junts van investigar la vida, l'univers i el misteri de la Lluna que tenien en comú.

HAY QUE EJERCITAR SI NO QUEREMOS OLVIDAR

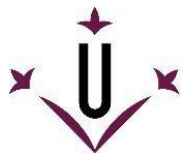
Primer premio de la categoría de educación primaria en lengua castellana

Autora: CLÀUDIA MATEU GRAELLS

Escola Manuel Ortiz i Castelló

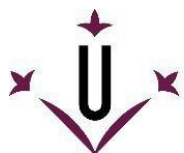
Juneda

Había una vez en la anatomía de Anna Casanova Llorens unas neuronas del sistema límbico que reflejaban emociones: alegría miedo tristeza y enfado. Las neuronas de enfado estaban muy enojadas porque según ellas decían que tenían que trabajar demasiado y muchas estaban desapareciendo. Mientras tanto Anna estaba empezando a notar cosas extrañas en ella se le olvidaban las cosas solo recordaba cosas de cuando era pequeña y sentía que todo lo inmediato se borraba de su mente así que se fue al médico y le preguntó que le estaba pasando y por qué estaba notando que cada vez tenía menos memoria. El médico le dijo que se trataba de una enfermedad con un nombre muy raro. Anna se quedó muy preocupada pensando en lo que le pudiera pasar no quería ni imaginarse que se le borrraran todos sus recuerdos o que pudiera no reconocer a sus familiares y amigos. Así que el día siguiente cuando se levantó fue directa a buscar información sobre las neuronas, encontró muchas cosas, pero la que le

captó más la atención fue una noticia que estaba subida en una web de internet que decía cómo se podían comunicar las personas con las neuronas. A Anna le pareció una noticia fantástica porque así si conseguía comunicarse con ellas podría pactar una solución y así volver a estar bien. Sin esperar ni un solo día se puso en un lugar tranquilo y siguió las indicaciones de la página web eran sencillas y claras, las hizo tal y como tocaba, se concentró muchísimo y consiguió entrar en su propio cerebro pasando por una montaña rusa de túneles y superficies extrañas y colores que nunca había visto hasta llegar en una especie de cueva rosa donde se escuchaba mucho ruido. Anna se preguntaba de quién podían ser las voces chillando hasta que las vio eran unas neuronas que se estaban gritando entre ellas parecían unas flores luminosas y se movían a gran velocidad, ¿qué les podría estar pasando?, Anna se acercó a ellas y les preguntó, pero no le respondieron, estaban demasiado metidas en la conversación como para oírla a ella, así que lo repitió más y más alto hasta que al final la oyeron. Las neuronas extrañadas se giraron y cuando la vieron una de ellas se puso a chillar: -¡un humano!, ¡un humano! Las otras se alarmaron y le preguntaron ¿qué haces aquí? ¿De dónde has venido? ¿Quién eres?, ¿por qué podemos hablarte? Anna les contestó que era la propietaria del cerebro donde vivían y que necesitaba saber qué problema tenían para que volvieran a trabajar bien y no tuviera más pérdidas de memoria. ¿Qué problema?, contestó una neurona que parecía muy enfadada, nosotras no tenemos ningún problema. La culpa de porque estamos así es de nuestras vecinas la proteína beta-amiloide y la proteína Tau. Últimamente, no sabemos por qué se retuercen y producen unas placas que hacen que muchas de nosotras seamos eliminadas y si nosotras morimos la persona que nos lleva dentro de su cerebro pierde la memoria. Entonces una neurona que parecía muy triste le dijo: me he fijado que cada vez que tocas el piano o memorizas cosas no se forman tantas placas, pero si no tienes el cerebro activo las proteínas vecinas nos eliminan a muchas más dijo sollozando. Así que Anna fue directa hacia esas neuronas y les dijo que intentaría ejercitar el cerebro cada día. Anna y las neuronas entendieron la gravedad así que a regañadientes

las neuronas de enfado aceptaron trabajar de nuevo. A partir de ese día Anna trabajó y trabajó para llegar a ser doctora y poder ayudar a todas las personas que tenían problemas con las neuronas. Quería curar el Alzheimer.

LA VIDA EN LA LUNA

Segundo premio de la categoría de educación primaria en lengua castellana

Autora: XANNA ROJAS SÁNCHEZ

Col·legi Episcopal

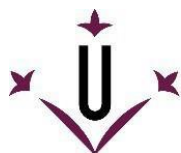
Lleida

Esta es la historia de un niño que era un soñador. Su mayor pasión era sentarse a mirar la luna cada noche. Podía quedársela mirando horas y horas, y le gustaba imaginarse que cada vez que a la luna le faltaba un trozo era que un ratón se lo había comido.

Cuando cumplió doce años deseaba que le regalaran un telescopio. Lo logró. Fue muy feliz al recibirlo. Lo montó con su padre ese mismo día y por la noche empezó a deleitarse con la figura de la luna. Fue así como empezó a imaginarse que había vida en ella.

Joan Oró, este era su nombre, pensaba que la vida ocurría dentro de ese astro. Sus habitantes entraban y salían por los orificios lunares.

Fue descubriendo y admirando los paisajes que observaba con su telescopio y en los libros que consultaba en la biblioteca. Su imaginación hacía el resto: colores

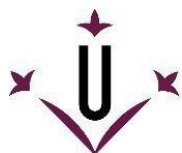
vivos, flora y vegetación exótica ... Sus habitantes, porque también los había, eran seres mágicos, conectados entre sí a un ecosistema en el que reinaba el equilibrio y la armonía. Nacían cada luna llena. Sus padres, un año antes, también en la luna nueva, pedían como deseo un hijo, y se les concedía con todo un ritual.

Los padres decoraban el espacio donde iba a nacer su hijo con flores de las mejores fragancias y colores, encendían velas para iluminar su camino y, en el momento del nacimiento, todo se quedaba a oscuras. Luego, un destello de luz anunciaba la llegada del nuevo bebé.

Cada uno tenía un color diferente, que tenía que ver con el don que poseía: los de color rosa eran amo; los del color amarillo, alegría y armonía; los de color verde eran los encargados de cuidar la naturaleza y de poner orden en ella; y los azules eran los que se encargaban de proteger todo lo que había en la luna.

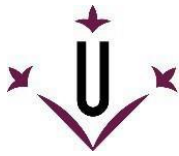
Nunca se ha sabido si este mundo existió. Lo que sí ha sido una realidad es que Joan Oró tuvo mucha imaginación y mucho interés por la ciencia. Fue un apasionado y llegó muy lejos con sus conocimientos que han sido de gran utilidad para toda la humanidad. Y por ello, le estamos inmensamente agradecidos.

Ahora, si nos paramos a pensar un instante en esa luna imaginaria, ¿de qué color hubiera sido nuestro protagonista?

Universitat de Lleida
Institut de Ciències
de l'Educació

Relats guanyadors en la categoria d'educació secundària

L'HERÈNCIA DE JENNER, una lliçó viva en aquests temps

Primer premi de la categoria d'educació
secundària en llengua catalana

Autor: SERGI REBULL VILA

Institut Terres de Ponent

Mollerussa

Al tranquil poble de Berkeley, on la brisa solcava els camps amb una serenitat impertorbable, l'escola local es convertia en l'escenari d'una lliçó que anava més enllà de les pàgines dels llibres de text.

El professor Thompson, un apassionat de la història de la medicina, estava llest per submergir els seus alumnes en la fascinant odissea d'Edward Jenner i la seva contribució monumental a la ciència.

—Nens, permeteu-me transportar-vos a una època on la curiositat era la brúixola de l'exploració i el coratge desafiava els límits del coneixement —va començar el professor Thompson amb un to que va despertar l'atenció de cada estudiant—. Hi havia una vegada, farà més de dos-cents anys, en aquest racó del món, un home amb un nom que ressonarà sempre en la medicina: Edward Jenner.

Els estudiants es van inclinar cap endavant, amb poques ganes d'aprendre, però intrigats pel que els anava a explicar, mentre en Thompson els portava a través de la història de Jenner. No es va limitar a relatar els esdeveniments, sinó que va recrear la vida al poble d'antany, les converses entre Jenner i la lletera Sarah Nelmes, les quals van inspirar l'Edward per descobrir la vacunació i com la llavor de la recerca va germinar a la ment del metge visionari.

—Imagineu els camps de Berkeley com el laboratori de Jenner, on cada fulla d'arbre portava la promesa d'un descobriment revolucionari —va descriure el professor—. Jenner, en observar les suaus mans de la Sarah, tot i les pústules de la verola de les vaques, es va submergir en la recerca de respostes que canviarien el curs de la medicina. La verola és una malaltia que afectava gran part de la població i havien d'aconseguir erradicar-la.

L'aula es va omplir de xiuxiueigs tant de sorpresa com d'avorriments. Mentre alguns alumnes es deixaven endur per la narrativa captivadora, el professor Thompson volia despertar la curiositat en tots i va començar a relatar moments crucials com la inoculació en el jove James Phipps. Va descriure cada detall, des de la meticulosa recol·lecció de material de les pústules de la Sarah fins al moment que James es va convertir en part d'un experiment que desafiarà la comprensió mèdica de l'època.

—Però, com es va deixar fer l'experiment en el seu cos, en James? —van preguntar diversos alumnes a la vegada.

—Estimats alumnes, intentem posar-nos al lloc d'en James Phipps, tenint en compte la promesa de passar a la història com a primer ésser humà vacunat —va suggerir el professor Thompson—. Imaginem l'explosió d'emocions que podrien haver envaït la seva ment jove i valenta. Quins pensaments, quines esperances albergaria el seu cor, mentre s'oferia voluntari per a aquest acte d'exploració científica? Això no ho podem saber, però el que sí sabem és que en James Phipps serà recordat per molt de temps.

Les preguntes dels alumnes es van fer més profundes i van explorar la psicologia dels protagonistes d'aquesta història mèdica.

—Professor, com va ser la vida de Jenner després que el seu descobriment fos acceptat per la comunitat científica? —va preguntar un estudiant amb una expressió d'interès exagerada.

La història es va expandir cap a l'època posterior al descobriment, quan la vacuna de Jenner va començar a ser acceptada gradualment, fet que va marcar un punt i a part en la història de la medicina. En Thompson va detallar l'evolució del terme "vacuna" i com Jenner es va convertir en un fanal de coneixement, no només a Anglaterra, sinó arreu del món.

—Ara, nens, permeteu-me guiar-vos a través de les dècades que van seguir —va dir, portant la història cap endavant en el temps—. La vacunació es va convertir en una pràctica comuna, i les llavors plantades per Jenner van florir en una nova era de la medicina, on la prevenció es tornava igual de crucial com el tractament.

Els estudiants, immersos en el relat, van continuar fent preguntes, i van explorar no només els esdeveniments sinó també les emocions, els reptes i els triomfs dels personatges que van donar forma a aquesta narrativa única. El professor Thompson va ampliar el seu relat, tocant aspectes més profunds de la història, com l'impacte cultural i social de la vacunació.

Però ell tenia un altre objectiu: vacunar els seus alumnes sense que ningú es queixés.

—I així, nens, gràcies a la curiositat i la dedicació d'Edward Jenner, tenim les vacunes que ens protegeixen de malalties mortals avui en dia —va concloure el professor. L'aula va ressonar amb aplaudiments, i en Thompson va somriure, satisfet d'haver compartit una lliçó que esperava sembrar la llavor de la curiositat i l'admiració per la ciència en les ments joves.

En Thompson, després d'haver portat els seus alumnes a través de la fascinant

odissea d'Edward Jenner, va decidir donar una volta inesperada a la lliçó, inspirat per la història de la vacunació i per les abundants peticions del departament mèdic.

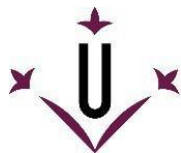
—Estimats alumnes, avui no només ens quedarem amb la teoria, sinó que també viurem l'experiència que ha estat fonamental en la protecció de la salut de la humanitat: la vacunació —va anunciar el professor Thompson amb un somriure intrigant. L'aula estava plena de xivarri i d'emoció mentre els estudiants es miraven expectants. En poc temps, es va organitzar una col·laboració amb professionals de la salut locals per dur a terme una petita clínica de vacunació a l'escola.

En Thompson va explicar el procés i la importància de la vacunació i com Jenner, amb el seu coratge i la seva curiositat, va obrir el camí per a aquests moments a la història. Els estudiants, en lloc de, simplement, escoltar la història, ara es preparaven per ser part d'un capítol actiu en la lluita contra les malalties. La infermera de la clínica local va entrar a l'aula amb una safata de subministraments mèdics i va somriure el grup expectant.

—Hola a tots, estic emocionada de ser part d'aquesta experiència educativa única —va dir la infermera—. Avui, rebran una vacuna segura i efectiva que protegirà la seva salut.

En Thompson va tranquil·litzar els estudiants i va recordar la importància de la vacunació en la prevenció de malalties. Els estudiants, tot i estar nerviosos, estaven a punt de participar en aquesta experiència pràctica que els permetria connectar la teoria amb la realitat. Un per un, els estudiants es van apropar a la infermera, van estendre els seus braços i van rebre la vacuna. Tot i que alguns mostraven expressions de nerviosisme, la infermera parlava amb amabilitat, els proporcionava informació addicional sobre el procés i els responia les preguntes que els estudiants podien tenir.

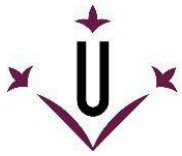
En Thompson, mentrestant, va aprofitar l'oportunitat per destacar la importància

de la feina conjunta de la comunitat, els científics i els professionals de la salut per mantenir a resguard la societat. L'activitat no només va proporcionar coneixements pràctics sobre la vacunació, sinó que també va fomentar una apreciació més profunda de com la ciència i la col·laboració han portat a la prevenció de malalties al llarg de la història.

Després que tots els estudiants van rebre les seves vacunes, la infermera es va acomiadar amb gratitud i el professor Thompson va agrair als professionals de la salut la seva participació. La classe, ara amb una connexió més tangible amb la història de Jenner, es va submergir en una discussió sobre com la vacunació no només és una eina de prevenció, sinó també un acte de responsabilitat col·lectiva.

L'aula, que havia estat testimoni de la narrativa captivadora de la història de Jenner, ara vibrava amb l'experiència compartida. El professor Thompson, satisfet, esperava que aquesta lliçó inusual deixés una empremta duradora en la ment dels seus estudiants, inspirant-los a ser defensors actius de la salut pública i la ciència.

LA REYSA I LES ESTRELLES

Segon premi de la categoria d'educació
secundària en llengua catalana

Autora: IONA PUJOL SOLÉ

Institut Ronda

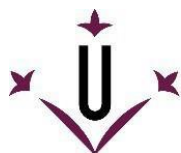
Lleida

Era una nit d'estiu. Feia lluna plena i el cel estava ple d'estrelles. La Maria tenia cinc anys acabats de fer i passava una setmana de vacances a casa de l'àvia. Era l'hora d'anar a dormir i, mentre estava estirada al llit, podia veure les estrelles brillar en el cel. Totes eren precioses, però n'hi havia una que llampurnejava més que les altres, fent com a intermitències. Semblava com si es volgués comunicar amb la Maria i la seva àvia, que l'havia anat a posar a dormir. Aleshores, la Maria li va preguntar:

—Com és que aquella estrella brilla més que cap altra?

La seva àvia li va explicar la història més bonica que havia sentit mai:

—Aquella estrella és la Reysa i és la meva millor amiga de la joventut, la que sempre m'ha acompanyat. Primer, en els pitjors moments de la meva vida i, ara, des del cel perquè malauradament ella se'n va anar massa jove i ens vam haver

de separar massa aviat... Perdona, nena, que se m'escapin algunes llàgrimes, però no són de tristesa sinó d'emoció i d'orgull, perquè la meva millor amiga era ni més ni menys que l'astrònoma Reysa Bernson —va explicar la Dolors.

La Maria la va abraçar amb totes les seves forces, ja que la padrina Dolors mai no solia plorar.

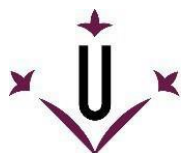
—Ai, Maria, continuo... —va dir mentre s'eixugava la darrera llàgrima d'emoció—. Tal com deia, la Reysa sempre havia estat una noia alegre, riallera i amb ganes de viure la vida al màxim. Les seves passions des de molt petita eren les ciències en general, però més concretament el que més l'apassionava era l'astronomia. La seva trajectòria va ser molt difícil, ja que en aquella època, si ja era difícil que una dona simplement treballés, imagina't si a sobre volia treballar en el camp de la ciència. En aquells temps, per a les dones tot eren entrebancs, tant per estudiar com per treballar.

—Que valenta! —va exclamar la Maria.

—I tant que sí, no et pots ni imaginar el que li va costar haver-ho d'afrontar ella sola, ja que mai va tenir ni l'amor d'un pare perquè els seus pares es van divorciar just quan més els necessitava. A més a més, ni tan sols tenia l'ajuda i el suport de les persones importants per a ella que, suposadament, havien de ser-hi, en un moment com aquell.

—Pobreta! Però, al final, va aconseguir el que es proposava tota sola? Quina valentia! Jo no ho hagués aconseguit! —va comentar la xiqueta.

—Els somnis s'han de perseguir, Maria, fins al final! Però, espera't, que, a més a més, va aconseguir que amb només 16 anys ja fos admesa a la Societat Astronòmica de França, on va començar a desenvolupar cada vegada amb més entusiasme la seva estima cap a l'astronomia. Quan va acabar el batxillerat, es va matricular a la Facultat de Ciència, on també va aconseguir el títol de professora. Per dir-ho en poques paraules, la Reysa va rebre molts certificats i títols que van fer evidents que ella realment havia nascut per ser una astrònoma, fins i tot,

m'arriscaria a dir, una de les millors astrònomes de la història, una estrella de les estrelles. També va fer diverses xerrades d'astronomia en escoles i universitats, i va arribar a publicar articles sobre alguna de les investigacions que feia amb els seus companys.

—Que bé! Quina vida més difícil, però a la vegada gratificant! —es va alegrar la petita.

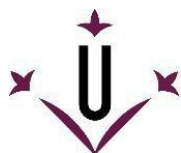
—Ara ve la pitjor part, Maria —la va interrompre mentre feia un gran sospir—. Tal com t'he explicat, la seva vida estava plena d'il·lusions i molts somnis per complir, però tot es va acabar el 23 de febrer de 1944, ja que els nazis la van detenir a ella i la seva mare a París només per ser jueves. La van portar a un camp de concentració on estaven totes les dones i criatures amuntegades, sense menjar i amb gairebé gens d'aigua. I entre aquelles persones tractades injustament com a animals també hi era jo, ja que potser no ho saps, però els meus avantpassats eren jueus i, per això, també em van portar a un camp de concentració.

»I allí, precisament, és on ens vam conèixer, jo era molt jove, tenia uns 20 anys i aviat em vaig posar molt malalta per les condicions pèssimes d'aquell lloc, però ho havia de dissimular per evitar que em portessin directament a les cambres d'extermini perquè aquella gent no perdonava absolutament res i, si consideraven que no servies per a gran cosa, no et deixaven ni viure.

—I què són les cambres d'extermini, àvia?

—Ostres! T'ho explicaré de la manera més planera que pugui. Bàsicament, a la cambra d'extermini hi enviaven les persones que consideraven que no servien per a res, i allí, bé, els feien coses no gaire agradables que diguéssim —va explicar la Dolors, dubtant de si feia bé o no d'explicar-li més detalls a una nena tan petita.

—Que trist, àvia! —va sospirar la nena—. I la teva amiga, no es va posar mai malalta?

—Encara pitjor que això, ja que, per si la situació no era prou lamentable, la Reysa va descobrir que la seva mare havia estat assassinada per incomplir les normes estúpides que imposaven els soldats, que vigilaven que ningú no s'intentés escapar.

—Quina pena més gran! —va dir la nena indignada.

—Sí, l'únic consol que li va quedar, a la Reysa eren les estrelles. Com tu has fet aquesta mateixa nit, ella cada nit mirava les seves estimades estrelles des de l'única finestra del seu dormitori i sempre deia que la més gran i més brillant era la seva mare, la qual recordava amb molta tristesa, ja que no va poder acomiadar-se d'ella. Tot i això, la gana, la set i la tristesa la van fer emmalaltir tant que els soldats van enviar també la Reysa al cel sense cap mena de pietat. Aleshores, tal com ella deia que la seva mare li feia companyia en la foscor, ella me la va fer a mi a partir d'aquell moment, ja que era la meua única companyia a qui vaig parlar tantes nits quan era al camp de concentració. Així tenia la sensació que no estava sola i tenia algú que sempre m'acompanyava.

»Afortunadament, al cap d'uns mesos, la situació va canviar i els jueus vam ser alliberats dels camps de concentració. Jo vaig sobreviure i vaig intentar refer la meua vida. Vaig tindre filles i netes per a poder-vos transmetre els valors que tenia la Reysa.

—Àvia, sembla una pel·lícula, quina història més al·lucinant!

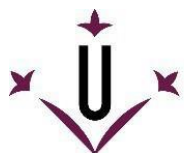
—Sí, vaig patir moltíssim, però fins i tot del patiment se'n treuen coses i bones. Jo en vaig treure l'amistat de la Reysa, que ha estat un referent per a moltes dones científiques i una gran inspiració per a mi. Cada nit, quan miro cap al cel, sé que ella és allà, guiant-me i donant-me forces per tirar endavant.

»I ara, a dormir, Maria, que és molt tard i demà ens hem d'aixecar aviat. Et deixo en companyia de les estrelles. Molt bona nit, bonica!

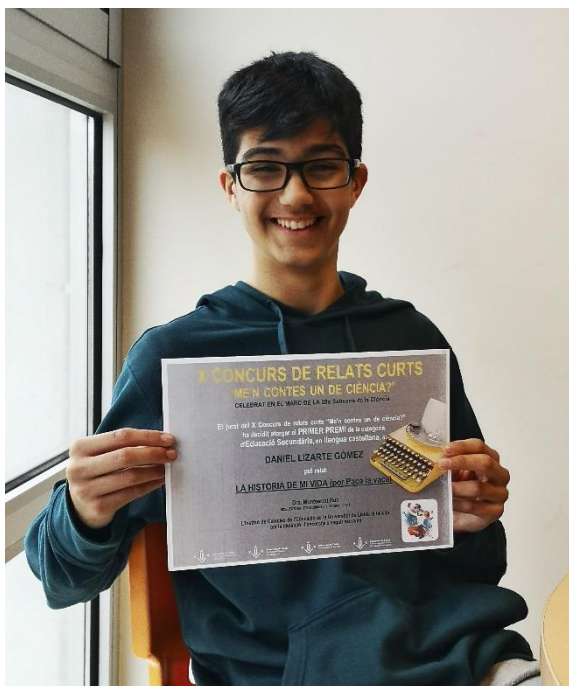
—Bona nit! Moltes gràcies per haver compartit la teua experiència amb mi.

T'estimo molt, àvia!

Així va ser com la Maria va conèixer la història de la seva àvia Dolors i va conèixer de primera mà la Reysa Bernson, qui també va ser un referent per a ella.

LA HISTORIA DE MI VIDA (por paca la vaca)

Primer premio de la categoría de educación secundaria en lengua castellana

Autor: DANIEL LIZARTE GÓMEZ

Institut Badia i Margarit

Igualada

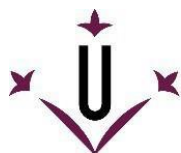
Hola, soy Paca la vaca, seguramente no me conocerás, lo cual es normal. Yo soy la vaca con la que se hizo la vacuna contra la viruela en el 1796, y a la cual no se le dio ningún mérito por el descubrimiento de dicha vacuna, y escribo esto para pedir que se me dé el debido reconocimiento y para contar mi historia desde ese día en el que me encontró el doctor Edward Jenner.

Era un día soleado. Estaba paseando por un prado tranquilamente como una más del rebaño junto a las otras vacas. El pasto era verde y el ambiente era apacible, pero de repente una tormenta hizo que nos fuésemos directamente a la granja. Todo era normal hasta que allí dentro vi, junto a mis dueños, a un señor extraño, era el doctor Jenner que venía a ver a las vacas para comprar una y así poner a prueba su teoría sobre la viruela. Después de que estuviera mirándonos durante un buen rato me señaló con el dedo y me compró.

A partir de ahí todo fue distinto, ya no salía a pasear como antes. En lugar de eso estaba todo el día encerrada en el laboratorio del doctor Jenner, me pasaba horas y horas sometiéndome a sus experimentos sobre la viruela y la viruela vacuna y de cómo esta última podía volver inmune a una persona a la viruela. Día tras día, año tras año estaba allí encerrada mientras veía a Jenner hacer sus experimentos en completo silencio, mientras me realizaba pruebas sin yo poder hacer nada. Solo era un sujeto de pruebas más para Jenner que día a día se acercaba más a su objetivo.

Hubo un día que lo cambio todo. Jenner había completado su vacuna y había conseguido con éxito inmunizar a un niño a la viruela y a partir de allí todo se volvió mucho peor para mí.

Después de que Jenner descubriera la vacuna contra la viruela se convirtió en un reconocido científico y yo me quedé allí encerrada en ese desordenado sótano que él llamaba laboratorio. Mientras Jenner disfrutaba de esa nueva vida como científico exitoso, yo pasé de ser un sujeto de pruebas a ser un objeto olvidado, del que ya nadie se acordaría jamás, una vaca más entre millones y millones, sin que nadie agradeciese ni un poco que en parte gracias a mí se hayan salvado muuuuchos millones de vidas.

LA TAZA DE PAYNE

Segundo premio de la categoría de educación secundaria en lengua castellana

Autora: MARIA CHOLBI CRUAÑES

Institut La Mitjana

Lleida

Boston ya estaba activo a altas horas de la mañana. La cafetería donde me encontraba estaba repleta de gente mientras los camareros se movían de aquí para allá y yo, habiendo tomado ya varias tazas de té, esperaba al sujeto de mi artículo.

Siempre me ha gustado llegar antes a los sitios para prepararme, esta vez iba a entrevistar a otra mujer, normalmente me envían a entrevistar hombres, pues según mi jefe en el diario “nadie quiere escuchar la opinión de una niña rica, y menos sobre temas de hombre”, esos temas incluían: política, ciencia, deporte, literatura, banca...

Estaba perdida en mis pensamientos cuando sonó de nuevo la campanilla de la puerta. Entró una mujer alta y de aspecto europeo, con una nariz recta y afilada, ojos pequeños y su pelo azabache recogido en un elegante moño en la nuca.

Pasó su mirada curiosa por la estancia. Me levanté y señalé la mesa donde me encontraba.

—¿Molly Walter? —pregunta acercándose.

—Sí, supongo que usted es Cecilia Payne. —Ella asiente mientras se sienta y una camarera más bien menuda y de aspecto élfico le toma nota. —Bien, espero que pueda contestar a mis preguntas, tomaré notas y el artículo saldrá en el News en la parte de ciencias.

—Bien. —parece seria y tomarse en serio cada palabra que digo, eso nunca pasa con los sujetos masculinos. Por alguna razón estoy más tranquila una vez me he dado cuenta de eso.

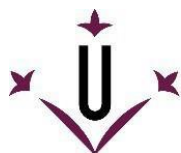
—Empecemos: ¿qué podrías contarme sobre tu tesis? —pregunto mientras ella toma un gran sorbo de café.

—En realidad es una tesis que se me ocurrió en una de las reuniones de las Calculadoras de Harvard. Decir que las estrellas y la Tierra son y están compuestas de lo mismo es como comparar un croissant con la taza de la que bebo ahora. —Toma otro sorbo de forma que enfatiza sus palabras. — Ninguno de los elementos que he mencionado se comporta igual, así que ¿cómo podemos suponer que están compuestos de lo mismo?

—Es muy interesante, pero has mencionado a las “Calculadoras de Harvard”. ¿Podrías decirme exactamente de qué trata ese grupo?

—Es bastante sencillo, Las Calculadoras de Harvard somos un grupo de mujeres estudiosas de la astronomía que nos reunimos en el observatorio y continuamos con nuestros estudios, pocas de nosotras llegamos a licenciarnos o a tener un sueldo fijo. Allí no solo estudiamos y creamos, también organizamos pequeños shows demostrando el comportamiento de partículas y elementos.

—Suenan realmente divertido. Ahora hablemos de lo que realmente me intriga: ¿qué sentiste cuando la misma persona que había tachado tu tesis de habladuría

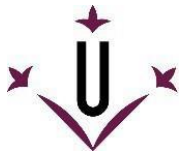
años después comprueba la veracidad de esta e intenta apropiarse de ella? —En ese momento la actitud despreocupada y seria de Payne cambió a una postura erguida y su rodilla empezó a botar bajo la mesa de forma nerviosa.

—Este tema es peliagudo, jovencita. —Ahí está, el comentario sobre mi edad que me había extrañado no oír. Al ver que no retiraba mi pregunta, echó un suspiro y prosiguió—. Bien... Al recibir el rechazo de cierto científico me sentí un tanto estúpida y vi peligrar mi reputación científica, eso provocó una respuesta un tanto preventiva y añadí una anotación comentando la posibilidad de que esa tesis fuera errónea. Ahora, tras varios años, ese mismo individuo comprobó la veracidad de mi teoría, por lo que intentó apropiarse de ella. Como mujer no puedo denunciar algo así sin tener pruebas, por suerte la tesis y cuando la presenté estaban registradas, así que no fue difícil recabar los datos para rebatir su intento de plagio.

—Eres muy valiente por haber denunciado esa injusticia, entiendo que como mujeres en nuestros respectivos campos no se nos toma en serio y estoy muy agradecida por haber podido hablar contigo, una científica de talla mundial. —Payne me observaba hablar, como si fuera la primera vez que escuchaba a alguien felicitarle sinceramente por su éxito—. Tengo suficiente información para escribir la columna. ¿Has acabado tu café? —Ella asiente mostrándome la taza vacía—. Bien, pues, pediré la cuenta para pagar.

—No, querida, pago yo. —Con eso se levanta y se dirige a la barra de la cafetería y le entrega a la misma camarera menuda un par de billetes. Vuelve a la mesa con una sonrisa en la cara—. Encantada, Walter. Espero que volvamos a vernos cuando publique mi libro.

Quedé perpleja mientras la veía salir por la misma puerta por la que la había visto entrar. Por primera vez tengo más de una razón para escribir, esta vez no lo haré solo por trabajar. Lo haré porque me gusta y para mostrar que las mujeres también saben sobre ciencia.

ERA INVESTIGACION SOLARA

Prumèr prèmi dera categoria
d'Educacion Segondària en lengua
aranesa.

Autora: GALA PADRÓ ROS

Institut Aran

Vielha

Ère un deluns normau enquia qu'entrèc en classa era professora de biologia damb ua senhora de peu fosc e ben arremassat en un polit monhet. Ère ua hemna força ben vestida, non sembaue ua persona normau des que te pòs trapar peth carrèr.

Quan tota era classa carèc, era pacienta professora presentèt ara desconeshuda senhora.

- Bon dia classa, auè vos vengui a presentar a ua des mies amigues, ei era astronòma e atrofísica Cecilia Payne, mos ven a dar ua interessanta charrada, que pènsi que vos pòt agradar fòrça.

- Òla mainatges e mainades, coma ben m'a presentat era vòsta professora jo sò astrònoma e atrofísica, aquerò vò díder qu'estudi er espaci e de qué ei compausat. M'agradarie explicar-vos coma d'interessants e intrigants que pòden èster es planetes, esteles e totes es causes que entornegen eth nostre planeta.

Aquera ora siguec era mès interessanta dera mia vida!, jamès auia pensat en escotar tantes causes que me fascinauen en sonque ua ora.

Es auti mainatges non semblauen bric interessadi sus eth meravelhós trabalh dera senhora Cecilia. Jo pensaua qu'ère eth melhor mestièr deth mon.

Ath finau dera ora mos didec que, se volièm, un de nosati podie anar damb era ath sòn lòc de trabalh e ajudar-la. Ère ua oportunitat unica ena vida, e encara que acabaua de descorbir eth mon dera astronomia, sabia que me calie anar damb aquera hemna. Sorprenenment siguí era unica que lheuèc era man... Ath dia següent en compdes d'anar tà classa anaua a anar ath sòn trabalh a veir ben coma investigauen es atòmoms e astrofisics e a apréner moltíssimes causes naues!

A londeman anè mès puntuau que jamès, t'as ueit en punt èra ena pòrta dera universitat de Harvard demorant a que arribèsse Cecilia. Encara que me semblèc ua eternitat era arribèc t'as ueit e ua menuta. En compdes de dirigir-mos tà laguens dera prestigiosa Universitat anèrem entà ua zòna de laboratòris amagada en un gran parc dera zòna.

- A on èm?

- Èm en mèn laborator secret, anaram a descorbir de qué ei compausat eth Solei. Non ac volia hèr soleta e per aquerò li demanè ara tua professora se i auie bèra persona interessada en acompanhar-me. Me didec qu'auie a ua alumna fòrça intelligenta e interessada en tot aguest tèma der Univèrs. Quan dè era charrada ena tua classa e te vedí tan pendentia sabia que t'auia de portar a tu e non a quinsevolh des auti.

- E coma saberam de qué ei hèt eth Solei?

- Non ei òbvi? Vam entath Solei e investigam eth sòn interior.

En aquet moment non ac acabè d'enténer, mès quan sarrèc un boton gran e vermelh que i auie en çò que semblaue ua taula de contròl me quedèc clar çò que

volie hèr.

En sarrar eth boton comencèc a tremolar eth solèr. Cecilia gessec rapidaments dehòra, e jo, coma harie quinsevolh persona que non sabesse qué passé, i anè ath darrèr. Estaue gessent hum deth tèrra deth parc, e moments dempús se comencèc a separar en dus eth solèr. Jamès m'auessa pensat aquerò, mès deth gran horat en tèrra, gessèc un gran e potent coet. En aqueri moments ja m'imaginava qué ère çò

que volie hèr Cecilia e, segontes aquerò qu'auia entenut, se supausaue que se t'apropaues ath Solei te mories instantaneament!

- Açò ei ua lhocaria, se mos apropam ath Solei mos moriram, ei ua mission suicida.

- Non ei ua misison suicida petitonha, ei eth viatge dera tua vida.

E damb aquestes paraules se dirigic ath coet e me deishèc soleta debatint-me entre seguir-la a era sense saber se tornaria damb vida o anar-me tà casa pensant en çò que poirie auer passat se i auessa anat.

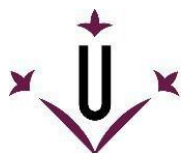
Cecilia vedent, que non me botjaua, me diguec en tot cridar qu'eth coet s'anaue a enlairar, siaguessa laguens o non e, encara damb un gran envolic de pensaments en cap pugè tath coet a on me trapè ara astronòma metent-se eth tipic vestit espaciau d'astronauta. Quan se dèc compde de qu'auia decidit anar damb era m'auferic un vestit igual ath qu'era s'auie metut moments abans.

Ues minutes dempús me trapè setiada de copilòt mès encara non me sentia preparada. Anava a anar entar espaci! E non a qualsevol lòc, mos dirigiriam tath Solei! Tot e qu'ère fòrça luenh.

- Tardaram fòrça?

- Clar que non! En ua mieja ora i arribaram.

- Mès ei fòrça luenh! com arribaram en mieja ora?

- Aguest coet non ei un coet normau, l'è hèt jo especiaument entà d'aguest viatge.

Non me dèc temps a contestar pr'amor que quan acabèc era frasa començèc a tocar botons e d'un moment a un aute gesserem dera atmosfèra.

Era mia intencion ere campar pera hièstra entà tranquillizar-me mès anauem tan deprèssa qu'en compdes de tranquillizar-me me marejava. Alavetz decidí que non ère ua bona idea sajar de gaudir de paisatges inigualables s'aquerò significaue auer ua massa de vòmit pudent surant pera nau.

Mieja ora dempús d'auer-mos enlairat mos trapauem a escassi mètres deth Solei.

Jamès m'auessa imaginat qu'ère tan gran, non se podie veir eth finau d'aquera grana massa.

- D'acòrd petitonha, çò que haram ara ei enganchar-mos damb uns arnesi e gèsser dera nau. Non mos à de passar arren, es vestits son preparadi entà tier es nauts temperatures deth Solei. Ès premanida?

- Creigui que jamès serè premanida tad açò.

Cecilia m'ensenhèc a cordar-me er arnés e, encara que non era segura d'auer seguit ben es passi, seguí a Cecilia dehòra dera nau.

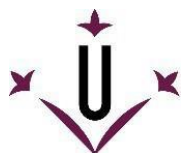
Entà acabar d'apropar-mos tara massa auérem de nadar, mès en condas d'ena aigua nadèrem en vuet. Semble impossible mès òc qu'ei possible.

Me costèc arribar ath cant deth Solei ja que jo non èra tan preparada tad açò coma era, mès persutè e arribè, e çò que me trapè ère çò de mès meravelhós der Univèrs.

Eth Solei semblaue ua grana e incredible galaxia vermelha.

- Que son totes aqueres particules?

- Aquerò que ves petita son molecules d'idrogèn e d'èli. Non ei meravelhós? Ja podem tornar, açò ei tot çò que volia vèir en aguest viatge.

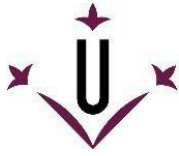
- Non è talents de tornar, tot açò ei incredible. Dan ganes de quedarse aci.
- Aquerò ei vertat, mès mos an de besonh ena Tèrra tà informar d'aguest nau coneishement.
- As rason, coma tornam? Eth Solei ei estirant de nosates coma se siguesse un imant e nosates un metall.
- As d'agarrar era tua còrda e anar estirant d'era, atau aurie d'èster facil arribar ara nau.

Cecilia auançaue rapidament, mès quan jo sagè de seguir-la, en compdes d'auançar, de cada viatge èra mès apròp deth Solei, coma ère possible?

Era astronòma quan arribèc ath coet se dèc conde de que ne jo ne era mia còrda èrem aqui, mès ja ère massa tard, eth Solei cada viatge m'estiraue damb mès rapiditat tà laguens e en veir era cara de Cecilia sabia qu'aquèth ère eth mèn finau.

Mès non me'n repentia d'arren, auia gaudit de totes es minutes d'aqueth viatge damb ua persona incredibla e auent hèt ua grana descobèrta!

Tèxt sus era grana scientifica astronòma Cecilia Payne.

CECILIA PAYNE-GAPOSCHKIN E ES COMENTARIS

Segon prèmi dera categoria
d'Educacion Segondària en lengua
aranesa.

Autora: INÉS LOSADA CASTILLO

Institut Aran

Vielha

CeciliaPayne-Gaposchkin ère ua mainada neishuda en Wendower, Anglatèrra,
eth 10 de mai de 1900.

Mos remontam ath dia 12 de seteme deth 1912, eth començament der institut.

Cecília ère era tipica mainada que non auie amics e que li agradaue fòrça
estudiar.

Es companhs dera sua classe se metien fòrça damb era pr'amor que Cecília en
ua classe didec qu'eth Solei ère compausat majoritàriaments de gas, mès es sòns
companhs didien que que non ère cèrt pr'amor que pensaen qu'eth Solei ère ua
ròca perque ère impossible que sigue gas segontes eri pr'amor que s'esbromarie.

Cecília tostemp se demoraue carada pr'amor qu'auie pòur des mainatges.

Arribèc eth dijaus e èren es 12:00 deth meddia. Tocaue era matèria de Geologia e era profesora treigues eth tèma deth Solei e era professora demanèc a cada escolan se qué les semblaue eth tèma. A Cecília se li illuminèc era cara pr'amor qu'ère eth tèma que mès li agradaue. Es sòns companhs en veder-li era cara comencèren a arrir-se'n.

Cecília non podec suportar mès e se lheuèc dera cagira en tot díder "sò harta que vo'n trufetz de jo sense cap motiu, demostrarè qu'eth Solei ei compausat de gas e serè una astrònoma fòrça importanta".

Toti es dera classa que se quedèren caradi e era professora didec a Cecília - "Cecília ès expulsada per cridar dera manèra coma as cridat, atau apreneràs a non comportar-te atau."

Cecília prenec es sues causes e se n'anèc dera classa en tot plorar.

Alavetz arribèc ena sua casa e comencèc a cercar libres sus astronomia e non atrapec cap per qu'era sua família ère fòrça praubas e non auien massa causes. Auien ben pòc entà poder víuer.

Londeman Cecília anèc ta bibliotèca entà cercar libres sus astronomia e non trapèc massa libres e, ath delà non se'n podie emportar cap pr'amor que non auie sòs.

Cada tarde anaue tara bibliotèca enquia que barraue. Es ans contunhauen passant e sonque auie cambiat que Cecília ja auie 17 ans a pròp de hèr 18 ans.

Mancaue 1 mes esquia que complisse es 18 ans.

Passats de dus mesi Cecília comencèc ena Universitat de Cambridge gràcies a ua bèca e estudièc botànica, física e química.

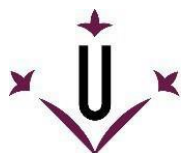
Es nauis companhs de Cecília tanben li hègen fòrça comentaris sobre coma ère. Segontes eri, Cecília ère fòrça carada e fòrça estudiaira, mès non hège cas as comentaris pr'amor que ja ere fòrça acostumada ad aqueri tipus de comentaris.

Un dia, eth professor manèc hèr ua Tèsi Doctorau e era prepausèc qu'es esteles èren compausades principauments per idrogèn.

Eth professor s'estonèc fòrça damb era Tèsi de Cecília, li didec qu'ère fòrça ben hèta e li recomanèc que se n'anèsse tàs Estats Units pr'amor qu'era institucion de Cambridge, non permetie qu'es hemnes podessen optar a grads auançadi, e per aquerò se n'anèc tàs Estats Units.

Passat eth temps Cecilia demorèc as 56 ans entà entrar coma professora d'Astronomia en Harvard.

Cecília decidic èster professora pr'amor que didie qu'es hemnes podien hèr tot çò que se prepausèssen, e tanben pr'amor que volie hèr a barrar era boca a tota aquera gent qu'auie dit que non serie arren ena sua vida. erberg.

AGRAÏMENTS:

Aquesta publicació ha estat possible gràcies al treball de les persones autores dels relats, mestres i professorat referents; el jurat del concurs, presidit per la Vicerectora d'Estudiants i Ocupabilitat; dels serveis de correcció de la Universitat de Lleida i del Conselh Generau d'Aran; les aportacions del Vicerectorat de Recerca i Transferència i del Vicerectorat de Cultura i Extensió Universitària de la UdL, amb la coordinació de l'ICE de la Universitat de Lleida.